

REET VALGMAA,
õpetaja ja
meistersportlane

Olümpiamängude fanfaarid vaiksivad, tuli kustust, pöörasime oma pilgud argipäeva spordile ja enneaegsete varjude surmast tõuseb taas VTK. Lippude lehvides (parimale punalipp) uute rinna- ja käelõikudega, see nänn, mis lubatakse peale 15-aastasest VTK-laste edukat ettevalmistust, ei olegi nii väike — «Teenelise kehakultuuritöötaja» või isegi «Liiduvabariigi teenelise treeneri» nimetus. Ja edukuse all mõeldakse stabiilselt kõrgeid tulemusi VTK märgi taotlejate ettevalmistamisel, kus peale mitmekülgse kehalise ettevalmistuse arvestatakse ka VTK märklaste kõrgeid moraalseid ning tahtelisi omadusi. Kuidas aga viimaseid omada? Kas peaksime kriteeriumiks võtma dopingust äraütlemise, mida treener ettevalmistusperioodil «soovitab».

Pöördun Sinu poole, kolleeg koolis, sest näen suurt ohtu. Kui me nüüd alandlikult kaela painutame ja võtame tirda seda ammu ennasi diskrediteerinud üritust, siis võime oma aastase kollektiivse töövõime kohe minema viisata.

Alles jõudis kooli uus kehalise kasvatusprogrammi, valminud VOT-i eestvedamisel ja paljude õpetajate ning kõrgkooli õppejõudude ühistööna. Ta on tõesti uus, mitte ainult oma vormilt,

vaid ka ideeliselt suunitluselt. Õeldi lahti biologiseerivast kehalise kasvatusprogrammi käsitlest, kus kõik viimseini on ette nähtud ning kohustuslik, VTK normatiivide range surve all. Võeti eesmärgiks kujundada noorte huvivisid, see aga tähendab, et kehaline kasvatus kui õppeaine ei tegele inimese organismiga, vaid kehaga. Kehaline tegevus ise on aga enesetunnetuse vahend ja aine. Selliselt lähtepositsioonilt saab mõeldavaks isiksusekeskse orientatsiooniga õppedistsipliin, kus kehaliste näitajate ja sportlike tulemuste kõrval tõusevad oluliselt õppurite huvid, väärtusorientatsioonid ning nendega arvestamine.

Programmi usaldab õpetajat, annab talle väga suure vabaduse oma töö organiseerimisel. Ko-

kehalisele kasvatusel. Lugesin keskajalehest ohvitseri arvamust, et poisid õpetajateks tuleb panna sõjaväelased, siis saab asi korda. Mis asi saaks korda? Võibolla tuleks enne korda panna toidulaud, keskkonna ökoloogilised tingimused, spordibaasid. Ja siin peaks küll armee end vähe koomale tõmbama ning nõu rahuliku elanikkonna vajadustega arvestama. Kas siis kahu- ja kasvatamine ning pidev valmistumine oletatavaks kallale tungiks. (täpsem oleks öelda sõjahüsteeria kultiveerimine) on ikka veel meie uue mõtlemise nurgakiviks hariduselus?

Kehitama hakkav (1. septembrist 1989) VTK kompleksi on kooskõlastatud NSV Liidu Riikliku Kehakultuuri- ja Spordikomi-

Vaevast see kõik objektiivsust ja autoriteeti tagab, sest asjal on veel üks nüanss. Nimelt sõbralike suhete märgiks Ameerikaga viiakse nende koolides läbi VTK kompleks ning meil vastavalt USA presidendi spordinõukogu test. Kas oleme siis ikka veel nii sinisilmsed, et loodame tõeseid, võrreldavaid tulemusi? Kuidas siis sotsialistliku süsteemi üleoleku tõestamisega jääb? Nagu kommenteeris seda üritust üks staažikas kolleeg, peaksime kõigepealt võrdlema sõõgilauda, spordibaase, tervislikku seisundit ja siis alles muud. Muide, nagu kuulda USA kolleegidelt, on nemad küll rahul meie VTK-ga. Kui noored teada said meie protsent-näite, asusid kohe usinasti harjutama. Nemad ju ei tea, et kõik on bluff. Nii et kui tahame kas-

ne? Pealegi võib hõbemärgi saada ka juhul, kui midagi jääb mõjuvatel põhjustel (lund pole jne.) tegemata. Teame ju, kui palju meil neid ujumis- ning laskmisvõimalusi on. Milleks on vaja kompleksi, millest juba ette teame, et terviklikult teda täita pole võimalik. Mis tulemuste võrdlemisest saab siin üldse juttu olla?

Ettevõtmise enda ajaloost aga nii palju, et 1930. aastal esines komsomol VTK kompleksi loomise initsiaatorina. 1933. aastal asutati Moskvasse kehakultuuri teadusliku uurimise keskinstituut, mille teadlased andsid «teadusliku» põhjenduse VTK kompleksile. Just nimelt andsid, sest VTK ei ole teaduslikel uuringutel põhinev kompleksprogramm. Tõenduseks võib vaadata normatiivide visklemist eri aastate trükistes või selle aja jooksul tehtud sisureformimisi. Mäletavasti aga üks klassik ütleb, et reformid ainult pikendavad agoniit.

Uus (vana) ime kehakultuuris

hustuslikke hindenormatiive ei ole. Esikohale seatakse õpetamine-õppimine, mis annab pedagoogile suurema loomingu- ja vabaduse oma kontrolli ja tagasiside süsteemi väljatöötamiseks. Sellega hakkab kooli spordielu omanäoliselt hoopis rohkem sõltuma õpetaja professionaalsusest ettevalmistusest ning missioonitundest. Väga oluline oli ka lan- tüütmise oma õppeaine nägemisest kui militaarse ettevalmistuse elemendist. Kehalise kasvatusprogrammi on terve, kultuurse ja aktiivse eluhoiakuga targa inimese kasvatamine kehakultuuri ja spordi kaudu, õpilaste huvi ja valmisoleku kujundamine iseseisvaks kehakultuuriliseks tegevuseks ning selleks vastava kehalise ja teoreetilise ettevalmistuse andmine. Selgelt on välja öeldud, et «muslikasvatamiselt» ülesannete püstitusel minnakse üle kultuurikesksele inimesenägemisele. Seda võrastavam on kuulda armee etteheiteid kooli

tee, Elanikkonna Kehalise Kasvatuse Peavalitsuse, Hariduskomitee, Kaitseministeeriumi, OLKNO Keskkomitee, Ametiühingute Kesknõukogu ja ALMAVO Keskkomiteega. Kui vägevast tsemenditeeritud Aga kas eelmine, mis aia taha läks, ei olnud? Oli, ja isegi tekst, mis seletab ürituse vajalikkust ning autoriteeti, on sarnane. Jälle on oodata eriti pidulikku õhkkonda normatiivide täitmise päeval ja tingimata läik-paberil tunnustusi. Uudis on see, et normatiivide täitjate vanus on piiratud 10—27 eluaastani ning enam pole märgi taotlejate ettevalmistamise plaani. Kas tähendab see, et üritus on vabatahtlik? Kus nüüd seda. VTK normatiivid tuleb aluseks võtta ja vastavad korrektiivid sisse viia õppeasutuste kehalise kasvatusprogrammidesse. Vähe sellest, VTK peab saama lausa eksamik kehalise kasvatuses. Tulemuste objektiivsust tagatakse üritusel viibiva kontrollikomisjoni abil.

vatuslikult mõjutada USA noori, võime selles asjas kaasa lüüa. Mida aga ütlemine oma lastele? Kas tõesti võtame jälle selle häbi kanda?

Tunnen juba kõrgetest tugitoolidest tulevat kurja pilku: kuidas ta julgeb sellist antipropagandat teha ja veel nii tähtsale, riiklikule üritusele! See on mustamine jne.

Jah, ma astun avalikult välja VTK vastu, sest ma olen millegi poolt. Ja see on kehakultuur, kus osaletakse rõõmuga, see on tervislik eluviis, mille näitajaks ei ole ega saa kunagi olema VTK. Arvan ka, et ma ei pillu poriga püha valget spordielevani, kui ütlen, et VTK on ebateaduslik, oma aja äraelanud üritus. UUS, lihtsustatud VTK variant on surnult sündinud. Ja kaua siis kooliõpetajatelt nõutakse laiba elustamist? Kergejõustiku alal on vähendatud miinimumini. Aga ujumine, suusatamine ja laskmi-

Niisiis, seltsimehed kõrgetel kohtadel, kelle palk ning heaolu sõltub VTK juurutamisest, kehalise kasvatusprogrammi ainekommisjon andis eitava otsuse uues kampaanias osalemise kohta. Aga me teame ka seda, et varemgi oleme otsuse pidanud olematuks tegema, sest spordikomitee esindaja ja haridusministeerium (nüüd komitee) lepidvad kokku ja saadavad alla paberi, mis kohustab meid tegema mõistustvastaseid asju.

Samas oleks tõesti juba aeg leida võimalused, et välja töötada oma testid ning harjutuste kompleksid (mis arvestaksid meie õpilaste antropomeetrilisi iseärasusi), mille abil saaksime hinnata kasvava põlvkonna kehalist suutlikkust ning mis oleks võrreldavad kasvõi näiteks Soomega. Ei, seda on vist palju, lepiks lätlastega...

Reet Valgmaa